

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİNİN ÖRGÜTLENMESİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ

Odamız lokalinde 18 Ocak 1992 günü yapılan söyleşide konuşmacı olarak Odamız Başkanı Sayın Behiç ÇONGAR Üe Sayın Vedat OYGÜRÜN katıldıkları "Jeoloji Mühendislerinin Öniiftlemesliü Dünü, Bugünü" konusu izleyicileri de katıldıtkbrı bir sohbet şelAi^yapKİL

Once jeoloji çalışmalarının tarihçesi verilerek başlayan konuşma şöyle sürdürüldü:

"Anadolu'daki jeolojik gözlemler çok eskiye dayanır, 2000 yıl önce Amasya'da yaşamış ve coğrafyacı olduğu söylenen Strabon'un jeolojik gözlemleri vardır, Erciyes'in lav akıttığını söylemiş ve Kula'daki volkanları tanımlayarak, bu bölgeye "yanık ülke" adını vermiştir, Küre ve Keban maden işletmelerinden önce jeolojik incelemeler vardır. Romalılarda mermer işletmeciliği önemli idi ve günümüzden daha ileri teknik kullanılıyordu. Örneğin tel kesme ile dünyanın en büyük mermer bloklar çıkarılmış. Mimar Sinan'ın işlettiği taş ocakları, Maktrah kireçtaşları ve Edirne'deki Lütisiyen yaşlı kireçtaşları ileri teknik ve bir jeolojik bilgi ile gerçekleştirilmiştir, Bunlar ilk jeolojik gözlem ve uygulamalardır. Bizim bildiğimiz anlamdaki ilk çalışmalar ise 19. asır başlarında başlamıştır.

Ülkemizde ilk jeolojik çalışmayı Olivier 1809'da yapmıştır. Bu tarihten itibaren çok sayıda yabancı araştırmacı çalışmıştır. Bunların içinde en önemlileri Tchihatcheff (1840 -" 1869) ve Philipsson (1910-1915) dur, Tchihatcheff'in "Asie Mineure ve Philipsson'un Kléinaiseu" isimli kitapları uzun yıllar referans olarak kullanılmıştır.

Chaphut 1935'e kadar Anadolu'da güzergah boyu jeoloji yapmıştır, Arni 1931'de Zonguldak-Ereğli yöresinde çalışmış, Packelman 1932'de İstanbul Paleozik'İni, Venzel 1932'de Akşehir* Sultan Dağlarını, Blumental 1945'de Torosları çalışmışlar ve raporlarında modern jeolojinin temelini koymuşlardır, Daha sonra Parajeas ve ŞalamonCalvi gelir, SalamonCalvi İngilizler adına Mışak-i Millînin sınırını kaynak ve petrolü sınır dışında bırakarak değiştiren jeologdur. Yine aynı şekilde 2, Dünya Savaşı'ndan sonra İsrail'in sınırını yeraltı suyunu İsrail lehine olacak şekilde Salamon-Calvi çizmiştir. Daha sonra Pushe 1940'larda, Lahn ise 1945'den itibaren Türkiye'de çalışmıştır.

İlk jeolojik çalışmayı Dr, Abdullah Bey (1870) "Boğaz'daki Devoniyen kireçtaşlarının jeolojisi üzerine gözlemler" olarak yapmıştır. Kendisi; aslında Macar tıp doktorudur, daha sonra Türkiye'de çalışmış ve Osmanlı tabiyetine geçmiştir.

Bugünkü İTÜ'nün temeli sayılan "Mühendîshane-i Berr-i Hümayun" daki derslerinde Hoca İshak Efendi 1830 yıllarında ilk kez jeolojiden söz etmeğe başlamıştır, 1835'den itibaren Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane" de Dr, Abdullah Bey İlm-ü Tabakatül Arz vel Maadin" dersini vermeye başlamıştır. Böylece yüksek öğretime modern anlamda jeoloji öğretimini ve jeolojik araştırma yöntemini getirmiştir. Ancak bu dönemin en ilginç yanı, jeoloji derslerinin Tıp Fakültesi'sinde okutulmasıdır. Bern Üniversite'nde jeoloji ve kimya konularında öğretim gören Halil Ethem Bey, 1894 yılında itibaren "Hendese-i Mülkiyemde (Teknik Üniv), jeoloji derslerini vermiştir. Daha sonra da 1900 yılında açılan Darülfünun'un (İstanbul Üniv.) Doğal Bilimler bölümünde jeoloji ve mineraloji derslerini vermeye devam etmiştir. Cumhuriyet döneminin başında Darülfünun'da Coğrafya ve Jeoloji Enstitüleri kurulmuştur.

Enstitünün başına Chaput getirilmiş, M. Adil (Binal), Ahmet Malik (Sayar) ve Hamit Nafiz (Pamir) ise asistan olarak çalışmışlardır, Hamit Nafiz ve İbrahim Hakkı beyler 1929'da ilk jeoloji araştırmasını "Darülfünun Mecmuası" nda yayınladılar: "30-31 Mart 1928 tarihindeki Tepeköy - Torbalı - İzmir zeldesi."

Öğretimin Birleştirilmesi (Tevhid-i Tedrisat) kanununun çıkarılmasıyla birlikte 1933'de İstanbul Üniversitesi kurulmuş ve Fen Fakültesi'nde Jeoloji Enstitüsü açılmıştır. Ardından Ankara'da Ziraat Enstitüsü'nün de kurulmasıyla jeoloji eğitimi ve uygulamalı jeoloji büyük bir ilerleme göstermiştir. 1935'de Etibank ve MTA'nın kurulmasıyla birlikte jeoloji çalışmaları buralarda yürütülmüştür.

İlk örgütlenme 1946'da Türkiye Jeoloji Kurumu'nun kurulmasıyla başlar. Kuruluş amacı "jeolojiyi sadece bilim olarak ele alan ve bilimsellikten başka bir niteliği olmayan bir kuruluş içerisinde bir araya gelmek" biçiminde kuruluş bildirgesiyle ortaya konmuştur. Kurucu yönetim kurulu H, Nafiz Pamir'in başkanlığında Cevat Eyüp Taşman, M, Recep Egemen, Cahide Ünsalaner (Kırağlı) ve Necdet Egeran'dan oluşmaktadır. Ankara'nın üst

düzyer bürokratları ile pekçok yabancı jeolog da üye olarak yer almışlardır. Jeoloji ve Maden Mühendisleri kurumun aslı üyeleri olup, jeolojiye ilgi duyan, herkes üye olabilmektedir. Yönetim kurulları 1965'e kadar üniversite öğretim üyelerinden oluşmuş, bu tarihten itibaren uygulamacı kuruluşlardaki genç jeologlar yönetimi oluşturmaya başlamışlardır,

1954 yılında TMMOB yasasının çıkmasıyla Jeoloji tarihinde önemli bir tartışma yaşanıyor, TJK'ya TMMOB'ye katılması için yazı yazılıyor. Ancak 1955'de toplanan TJK Kongresinde bu konu tartışılıyor, TMMOB, ye ek aidat vermemek ve salt bilimsel kuruluş olmak için katılmama kararı alınıyor. Daha sonra 1956'da jeologların haklarını korumak amacıyla Egeran'ın öncülüğünde Türk Jeologlar Birliği kuruluyor.

TBMM'ne "Türkiye Jeologlar Odası Kanun Tasarısı" sunuluyor. Ancak tasarı kadük olarak komisyona dönüyor, 197 rde 12 Mart darbesiyle birlikte anayasada yapılan değişiklik uyarınca Birlik Derneğe dönüşüyor, 1971'de oda tasarısı TBMM Bütçe ve Plan Komisyonu'ndan geçerek Meclis gündemine giriyor. Ancak son anda Enerji Komisyonu "Mühendis unvanına sahip jeologlar arzu ederlerse Maden Müh. Odasına kaydolabilirler*" şeklinde görüş bildirerek, odanın kurulmasını engelliyor.

Bu arada bir başka örgütlenme de 1965 yılında kurulan Türk Jeologlar Sendikası'dır, Örgütlenmenin başında yine H. Nafiz Pamir vardır, öğretim üyeleri ve bürokratların görüşleri egemendir, 12 Mart anayasasının getirdiği hükümlerle 1972'de kapatıldı.

1970'lerde Maden Mühendisleri Odası'ndaki Jeoloji Mühendislerinin sayısı artınca ve yönetime muhalefet edince 18 Mayıs 1974'de Süleyman TÜRKÜNAL, ismet ÖZGENÇ, Kaler SÜMERMAN, Tuna TEKELİ, Reşat BOĞAZ, Gürkan YERSEL, Ünal SÜNDAL'dan oluşan Kurucu Yönetim Kurulu ile Jeoloji Mühendisleri Odası kuruluyor. Yasa gereği yalnızca jeoloji mühendisleri üye olabiliyordu. Diğerleri TJK içinde kalmaktadı, 1980'lere kadar aynı işi yapmalanna karşın unvan farklılığından doğan bir ayrım, bir unvan kargaşası vardır. 1980'lerin başında Üniversiteler ile görüşülerek jeolog ve tabiiyecilerin Jeoloji Mühendisliğine intibakları yapılır Türkiye Jeologlar Birliği 1978'de misyonunu tamamladığı için kapandı,"

Bu tarihten sonra konuşmacılar ve izleyiciler TJK'nun kapatılması konusunda leyhte ve aleyhte görüşlerini dile getirdiler, Gelecek dönemde, disiplinler bazında alt örgütlenmelere gidilmesi, milli komitelere karşı çıkılarak, çalışma grupları biçiminde odanın altında örgütlenilmesi önerildi.H